

## В крак с времето



На 17 срещу 18 юни неизвестен художник изрисова паметника на Съветската армия. За една нощ той успява да превърне фигурите на войниците от Червената армия в Роналд Макдоналд, Дядо Коледа и в герои от американските комикси. Под окарикурените скулптори творецът изписва надписът: *В крак с времето*.

Оцветяването предизвиква небивал интерес и около боядисването на паметника се развихриха буйни страсти.

Графитът е светкавично отразен в световните медии, като анонимният художник е сравнен с Банкси. Министърът на културата Вежди Рашидов нарече пребоядисването на композицията вандализъм, някои интелектуалци я защитиха, други организираха подписка срещу нея. Бе образувано и досъдебно производство за хулиганство срещу неизвестен извършител.

Четири дни по-късно бе извършено експресно среднощно почистването на паметника, организирано от неправителствената организация „Форум „България – Русия“. И анимираният монумент се превърна отново в мрачно-сивият Паметник на Съветската армия.

Какво е искал да ни каже обаче българският Банкси с това иронично гаменско посегателство? Дали героите му са типажки, пребоядисващи се за една нощ според конюнктурата „в крак с времето“? Дали след фалшификациите на комунизма не

преминахме към подмяната на реалността с комикс и затъване в пълна бездуховност?

Творческият акт на анонимния и талантлив художник (или художници), сменящ стихийно символи на различни епохи и провокиращ „в крак с времето“, не е прецедент в изкуството.

И като че ли по ирония на съдбата, докато в София почистваха паметника на Съветската армия, в Прага по случай „Седмицата на свободата“ върху понтон във Вълтава бе инсталиран розовият танк на Давид Черни. През нощта на 27 срещу 28 април 1991 г. 23-годишният студент пребоядисва със свои приятели в розово танк номер 23, стърчащ на каменен 5-метров постамент в пражкия квартал Смихов. Тогава танк 23 е бил национален паметник на културата. Пребоядисването предизвиква бурни дискусии в чешката общественост и протест от страна на съветското правителство. Черни е временно задържан. Три дни по-късно танкът е пребоядисан в зелено, но на 12 май 15 народни представители от Гражданския форум начело

с Ян Румл, ползвайки своя депутатски имунитет, го пребоядисват отново в розово. Черни е освободен, а на танка е отнет статутът „национален паметник на културата“. През юни 1991 г. бойната машина е преместена във Военния музей в Кбели, а по-късно във Военно-техническия музей в Лешани.

На 18 юни по случай „Седмицата на свободата“ танкът е боядисан отново и от 20 юни до 1 юли е поставен на понтон във Вълтава, като преди това Давид Черни му инсталира стърчащ среден пръст в розов цвят. Транспортирането на танка предизвиква критики в чешката общественост преди всичко заради факта, че „Седмицата на свободата“ се организира във връзка с 20-годишнината от изтеглянето на съветските войски от територията на бивша Чехословакия, а танк 23 е бойна машина от Втората световна война и няма нищо общо с инвазията на войските от Варшавския договор в Чехословакия.

Какво да правим с паметниците, свързани с тоталитарния режим, които са символи на една мрачна епоха и в повечето случаи са злоещо грозни?

Да ги пребоядисваме, демонтираме и да ги транспортираме в музей? Да ги разрушаваме като мавзолея на Георги Димитров?

Или срещу тях да построим паметници на жертвите на комунизма?

**Мария Захариева**

